

УДК: 378.4(477.83–21)(09)

ВИХОВАНЦІ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ, ЯКІ ЗДОБУЛИ СВІТОВУ СЛАВУ ЮРИСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ

Ігор Земан

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000, тел. (032) 239-41-99,
e-mail: izeman@ukr.net*

Розглянуто період здобуття юридичної освіти та формування наукової особистості Г. Лаутерпахта, Р. Лемкіна та Л. Сона у Львівському університеті. Підкреслено важливий внесок вказаних осіб у світову науку та практику міжнародного права. Доведено вплив здобутої в одному навчальному закладі освіти на формування їхніх схожих наукових поглядів.

Ключові слова: Герш Лаутерпахт, Рафаель Лемкін, Луїс Сон, Львівський університет, міжнародне право, юридичний факультет, захист прав людини.

Історія науки міжнародного права ХХ століття znana багатьма видатними науковцями. Чи не найбільша роль у розробці низки основоположних принципів сучасного міжнародного права належить таким всесвітньо відомим юристам-міжнародникам, як Г. Лаутерпахт, Р. Лемкін та Л. Сон. Події світових воєн вказали на існування прогалин у деяких галузях міжнародного права. Злочини, що вчиняли під час цих воєн, доводили недієвість системи захисту прав людини. Цей напрям дослідження став центральним у науковій діяльності зазначених юристів-міжнародників. Отож Г. Лаутерпахт, Р. Лемкін та Л. Сон поклали початок розвитку основних концепцій теперішньої системи захисту прав людини. Головною об'єднуючою ланкою цих юристів-міжнародників було міжнародне право, а також місце формування їхніх базових юридичних знань – юридичний факультет Львівського університету.

Герш Лаутерпахт

У вересні 1915 р. на перший курс юридичного факультету Львівського університету поступив Г. Лаутерпахт, який у майбутньому став одним з основоположних діячів у західноєвропейській науці міжнародного права. За його участі та організаторської ролі приймали основоположні міжнародно-правові документи в галузі прав людини (Загальна декларація прав людини 1948 р., Міжнародний пакт про громадянські і політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 рр. – проекти яких він підготував, Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. – структуру й основні положення якої він розробив у своїх підготовчих матеріалах, а також численні конвенції з прав людини у системі ООН). Гершові Лаутерпахту належить неоціненна роль у розробці проекту

Віденської конвенції про право міжнародних договорів. Він був членом Комісії міжнародного права ООН, суддею Міжнародного суду ООН, членом Британської академії наук та Інституту міжнародного права. Автор восьми монографій, чотирьох курсів лекцій Гаазької академії міжнародного права, численних наукових статей, видавець-редактор 104-х томів Щорічника дайджестів і доповідей у справах міжнародного публічного права та головний редактор Британського щорічника міжнародного права – це далеко не вичерпний перелік внеску цього вченого у світову науку і практику міжнародного права [2, с. 44]. І ця особистість здобувала свою вищу юридичну освіту у Львівському університеті.

Народився Г. Лаутерпахт 16 серпня 1897 р. у м. Жовква Львівської області у родині торговця лісоматеріалами. Родина Лаутерпахтів 1910 р. переїхала до Львова з метою надання синові можливості отримати належну освіту. Там він міг відвідувати школу з високим рівнем навчання – гуманістичну гімназію, адже був надзвичайно талановитим учнем [31, с. 751]. Молодий Г. Лаутерпахт ґрунтовно вивчав іноземні мови, а також цікавився історією та географією, що допомогло йому вступити на юридичний факультет Львівського університету [2, с. 44]. Загальна тривалість навчання для здобуття професії юриста становила 4 роки. Кожен навчальний рік, за аналогією з теперішньою системою вищої освіти, поділяли на два семестри. Тому молодий Г. Лаутерпахт почав здобувати класичну юридичну освіту тоді ще в австрійському університеті. Вже в цьому віці він вільно розмовляв польською, українською, єврейською та німецькою мовами, а також знав англійську, італійську та французьку [33, с. 1167]. На першому курсі майбутній науковець вивчав серед інших предметів історію та інститути римського права у професора М. Хламтача, історію німецького публічного права у професора П. Донбковського [5, арк. 206]. Цікаво, що приблизно в час вступу до університету він завів зошит з нотатками, де практикував свої письмові здібності німецькою, англійською, французькою та італійською. Завдяки такому записнику відомі деякі з праць, які вивчав майбутній вчений того часу. Записи починаються з нотатки від 15 жовтня 1915 р. про прочитання праці Й. Ляндесберга «Війна та народна економіка»; 20 листопада міститься аналогічний запис про опрацювання твору В. Федерна «Війна та валютна система». Протягом 20–25 листопада він написав чудову анотацію на 23-х сторінках на працю «Старозавітне право та закони Хамурапі» С. Кука. В період між 5 та 15 грудня Г. Лаутерпахт прочитав 4 томи наукової праці А. Сміта «Здоров'я націй», яким присвятив 16 сторінок нотаток. У записнику міститься також інформація, що в січні 1916 р. він читав працю «Еволюція права суспільної совісті» Л. Танонса та «Підручник інститутів римського права» К. Чихляза [26, с. 14].

Серед нових дисциплін у другому літньому семестрі варто зазначити, що Г. Лаутерпахт відвідував лекції з історії австрійського державного устрою в професора О. Бальцера, а також церковне право у проф. В. Абрагама [4, арк. 180]. В цей час на факультеті значну увагу приділяли вивченню філософсько-моральних та теологічних дисциплін. Отож наступного семестру

Г. Лаутерпахт відвідував лекції з католицького канонічного права у професора В. Абрагама, а також предмет під назвою «Критичний огляд напрямків теорії пізнання», що викладав професор М. Вартенберг [6, арк. 151]. Протягом періоду навчання Г. Лаутерпахт брав активну участь в єврейському студентському русі та організував 1917 р. демонстрацію в честь святкування публікації Балфорської декларації. Цей вчинок був визначним, оскільки у цей період Австрія була в стані війни з Великобританією [31, с. 752].

У квітні 1917 р. він складав у Львівському університеті державний іспит з історично-правового циклу. Процес здачі іспиту проходив на польській мові і Г. Лаутерпахт отримав найвищий бал [17, арк. 137]. Під час зимового семестру 1917/18 навчального року Г. Лаутерпахт відвідував заняття з австрійського кримінального права у професора Ю. Макаревича, спадкове та сімейне право у професора Р. Лонгхампса. Відомий професор А. Долінський викладав у цьому семестрі у Г. Лаутерпахта австрійське приватне, торгове та вексельне право [7, арк. 397]. Серед нових дисциплін наступного семестру слід зазначити змагальний процес у Австрії, що викладав проф. А. Едвард [8, арк. 706].

Уже 1918 р., коли Перша світова війна добігала свого кінця, Версальський мирний комітет вислав спеціальну комісію для врегулювання спору в Галичині між поляками та українцями. Цей комітет, відомий під назвою Курзонський комітет, вибрав Г. Лаутерпахта, якому був лише 21 рік, для роботи перекладачем, оскільки він знав обидві мови і був обізнаний з цією територією [31, с. 752].

Сьомий семестр 1918/19 навчального року був завершальним періодом навчання для Г. Лаутерпахта у Львівському університеті. Головну увагу викликає курс «Право народів», що читав професор Юзеф Бузек [9, арк. 254]. Зазначимо, що цей професор був спеціалістом з адміністративного права, а зимовий семестр 1918/19 навчального року був єдиним періодом, коли проф. Ю. Бузек читав по сумісництву лекції з права народів [3, арк. 90].

Завершити повний курс навчання у Львові Г. Лаутерпахту не вдалося. Зростання напруги між українською і польською молоддю університету після Першої світової війни змусила єврейських студентів зайняти сторонню позицію, а це не сприяло, своєю чергою, і продовженню нормального навчання майбутнього вченого [2, с. 44]. Соціалістичні погляди Г. Лаутерпахта та прояви антисемітизму щодо нього та інших єврейських студентів змушують його перевестися наприкінці 1918 р. до Віденського університету, де він дуже скоро став одним з кращих учнів Г. Кельзена [1, с. 104]. Отже, Г. Лаутерпахт загалом провчився у Львові 6 повних семестрів та кілька місяців 7-го семестру, що підтверджено виданим йому свідоцтвом про залишення університету. В документі йшлося також про відповідність навчальних семестрів загальному плану викладання, а також про належну академічну поведінку цього студента [19, арк. 190].

Нелегко було Г. Лаутерпахту й у Відні. Як згадував Г. Кельзен, «єврейське походження Лаутерпахта, через ставлення тоді до євреїв у Віденському університеті, поставило його у складне становище». Виявилось, що класики

науки міжнародного права XIX — початку XX ст. професори Л. Стрісовер і А. фон Голд-Фернек були антисемітами і радо вітали антисврейські виступи. Однак його докторську дисертацію «Das Völkerrechtliche Mandat in der Satzung des Völkerbundes» (Міжнародно-правовий мандат у Статуті Ліги Націй) вони змушені були оцінити на «відмінно». Проте подальше перебування у Відні було нестерпним, отож Г. Лаутерпахт переїхав 1923 р. до Лондона. Тут, у Лондонській школі економіки і політичних наук, він і сформувався як видатний вчений, талановитий юрист-міжнародник, вчитель майже всіх сучасних основоположних діячів західної науки міжнародного права [2, с. 44–45]. Найбільш визнані авторитети міжнародного права, глави урядів, міністри закордонних справ і просто дипломати, співробітники міжурядових організацій характеризували його як неперевершеного практика міжнародного права, фахівця з енциклопедичними знаннями.

Рафаель Лемкін

Паралельно з формуванням міжнародно-правових поглядів Г. Лаутерпахта відбувається становлення ще однієї особистості з майбутнім світовим іменем – Рафаеля Лемкіна. Майбутній автор концепції геноциду в міжнародному праві, розробник Конвенції про попередження та покарання злочину геноциду, Р. Лемкін розпочав своє навчання на юридичному факультеті Ягеллонського університету в Кракові 1919 р. Провчившись два семестри, він перевівся до Львова [18, арк. 252]. З жовтня 1921 р. Р. Лемкін розпочав навчання у Львівському університеті. Це був його третій семестр загального навчання, в якому він, серед інших дисциплін, вивчав історію польського державного устрою у проф. О. Бальцера, церковне право у проф. В. Абрагама, а також історію римського приватного права у проф. М. Хламташа. Наступного семестру Р. Лемкін відвідував лекції проф. М. Вартенберга з філософії. Дуже цікаві дисципліни читали в зимовому семестрі 1922/23 навчального року. Цей студент слухав лекції проф. Р. Лонгхемпса з цивільного права, проф. А. Долінського – з торгового та вексельного права, К. Стефко – з цивільно-процесуального права, С. Стажинського – з польського політичного права. Протягом шостого семестру навчання Р. Лемкін серед інших вивчав кримінальний процес у професора П. Стебельського, новий республіканський устрій – у Л. Ерліха (Л. Ерліх вів у нього також семінари з політичного права) [18, арк. 252]. З шостого семестру та до закінчення університету в Р. Лемкіна викладав кримінальне право професор Ю. Макаревич. Він відвідував семінари цього відомого польського фахівця з кримінального права та цікавився проблемами відповідальності держави за злочини, вчинені проти людяності [29, с. 220]. Вказана галузь правової науки являла собою найбільший інтерес для Р. Лемкіна. Проф. Ю. Макаревич був засновником антропологічної школи в науці кримінального права. Цей вчений значною мірою вплинув на польську юриспруденцію, виступаючи в ролі архітектора при проведенні кодифікації польського кримінального права 1932 р. [25, с. 60].

Під час навчання у Львівському університеті з Р. Лемкіном трапився випадок, що справив значний вплив на подальше формування його наукової

особистості. Під час однієї з лекцій обговорювали питання винищення вірменів у Туреччині 1915 р. В розмові зі своїм викладачем Р. Лемкін висловив здивування, чому турецькі високопосадовці не несуть відповідальності за наказ про знищення. Викладач відповів, що немає жодного права, за яким вони мають нести покарання. Тоді Р. Лемкін запитав, яка доля тих, хто винний у масових вбивствах. Відповідь була наступною «уявімо, що господар володіє курчатами. Він їх вбиває. Чому ні? Це не наша справа, бо якщо ви втрутитеся, це буде порушенням». Ця суперечка була одним з ключових моментів у формуванні Р. Лемкіном поглядів на проблему геноциду. Він вважав, що суверенітет не може надавати право вбивати мільйони невинних людей [31, с. 748].

У зимовому семестрі 1923/24 навчального року Л. Ерліх викладав у Р. Лемкіна курс права народів, а також теорію держави. А 1924 р. Р. Лемкін закінчив університет [18, арк. 253]. Протягом 1925–26 рр. він продовжував своє навчання в університетах Гайдельберга, Берліна та Парижа [23, с. 16]. Науковий ступінь доктора права у Львівському університеті Р. Лемкін отримав 1926 р., його науковим керівником був проф. Ю. Макаревич [25, с. 60]. Цього ж року у Варшаві вийшов друком переклад кримінального кодексу СРСР, одним з перекладачів якого був Р. Лемкін, а автором передмови став його керівник – професор Ю. Макаревич. Кримінальний кодекс Російської РФСР 1927 р. вчений вже самостійно переклав 1928 р. Вступ до цього видання написав колишній міністр юстиції Польщі В. Маковський. Завдячуючи своїй плідній роботі, ще 1927 року Р. Лемкін став членом Міжнародного бюро з уніфікації міжнародного кримінального права. А 1929 року він став секретарем комісії з кодифікації польського законодавства [20, с. 88]. Приблизно в такий самий час вчений почав проводити значну частину свого часу в Варшаві і його зв'язки з Львівським університетом практично припинилися.

Луїс Сон

Ще через десятиліття після вступу Р. Лемкіна до Львівського університету в цей навчальний заклад вступив ще один у майбутньому визначний юрист-міжнародник світового масштабу Луїс Сон. Цей вчений брав участь у розробці Статуту ООН, був співзасновником американської колегії правників, понад 20 років працював професором міжнародного права у Гарварді. Його учнями були судді Міжнародного суду ООН, міністри закордонних справ, дипломати та науковці багатьох країн світу. Луїс Сон був керівником американської делегації під час розробки та прийняття Конвенції ООН з морського права 1982 р. і мав дуже великий вплив на перебіг переговорного процесу.

Народився Л. Сон 1 березня 1914 р. в єврейській родині у Львові. Ще малим хлопцем батько заохочував його до вивчення іноземних мов [27, с. 925]. Закінчивши гімназію з відзнакою [10, арк. 394], Л. Сон вступив до Львівського університету. Тут простежується також вплив батька на вибір Л. Соном юридичної освіти. Майбутній професор міжнародного права погодився вивчати юриспруденцію тому, що тоді на юридичному факультеті у Львівському університеті була спеціальна школа дипломатичних наук – Дипломатичні студії, а ця сфера його дуже цікавила [27, с. 926].

Університет Яна Казимира у Львові був місцем, де Л. Сон розпочав свою освіту і наукову роботу та провів загалом у цьому навчальному закладі понад вісім років життя (1931–1939) – спочатку як студент, а потім – як науковий співробітник в Інституті міжнародного приватного права. Луїс Сон вступив на юридичний факультет Львівського університету 1931 р. Навчання тривало 4 роки, а кожен навчальний рік налічував три триместри [10, арк. 394]. Сон вивчав чимало предметів кожного навчального року. Цікаво буде виокремити ті дисципліни, які безпосередньо стосуються міжнародного права. Найважливішими з них були: право народів проф. Л. Ерліха, порівняльний виклад політичного права з історією політичних доктрин проф. Л. Ерліха, семінар з права народів проф. Л. Ерліха; семінар з політичного права проф. Л. Ерліха, міжнародне приватне право та міжрегіональне право проф. К. Пшибиловського [10, арк. 394; 12, арк. 377; 13, арк. 288; 15, арк. 183]. Луїса Сона навчав також професор кримінального права Ю. Макаревич.

Протягом чотирирічного навчання на юридичному факультеті Л. Сон дев'ять разів отримував оцінку *summa cum laude* (лат. з найбільшою відзнакою) та 8 разів *cum laude* (лат. з відзнакою) з 17-ти екзаменаційних предметів [32, с. 667]. Він здобув у Львівському університеті диплом магістра права з відзнакою. Свої високі досягнення Л. Сон пояснював тим фактом, що, крім відвідування лекцій, проводив більшу частину часу в університетській бібліотеці [22, с. 650].

Студенти та випускники правового та гуманітарного факультетів, починаючи з другого курсу, могли відвідувати заняття на Дипломатичних студіях. Заняття проводили вечорами, вони тривали 3–4 години кожного дня. Програма студій передбачала «цікаву суміш» правових, історичних, економічних та політичних предметів [28, с. 135]. Таку можливість Л. Сон використав та розпочав з 1932/33 навчального року паралельно вчитись на цих студіях. Як писав Дж. Пасгалуччі, Л. Сон взагалі погодився вивчати право, тому що воно було пов'язано зі спеціальною школою дипломатії, сферою його найбільшого інтересу [27, с. 926].

На Дипломатичних студіях Л. Сон вивчав багато цікавих предметів, які вплинули на його подальшу кар'єру. Основними предметами, які вчений відвідував, були: наука порівняльного публічного права проф. Л. Ерліха, семінар з науки порівняльного публічного права проф. Л. Ерліха, нові інститути права народів проф. Л. Ерліха, консульське право д-ра В. Намисловського, історія дипломатії доц. Ч. Нанке, морське право д-ра В. Намисловського, дипломатична та консульська практика д-ра К. Бертоні, семінар з дипломатичної та консульської практики др. К. Бертоні [11, арк. 125; 14, арк. 108; 16, арк. 131].

Можна припустити, що завдяки вивченню консульського права, дипломатичної та консульської практики Л. Сон викладав у майбутньому у Флетчерській школі права та дипломатії. Один студент у цій школі права хотів писати дисертацію під керівництвом Л. Сона, однак не міг обрати тему роботи. Проф. Л. Сон порадив йому, що він ще не бачив жодної книги, присвяченої аналізу сотні договорів щодо консульських відносин. В результаті студент підготував працю, в якій проаналізував значну кількість договорів з цього

предмета. Через деякий час Комісія міжнародного права ООН вирішила, що ця галузь вже готова до кодифікації і Секретаріат ООН запросив цього студента для роботи в допомозі підготовки матеріалів для Комісії [30, с. 402].

Можна припустити, що й інтерес до морського права, конвенцію у сфері якого він допомагав розробляти в майбутньому, зародився у Л. Сола ще під час навчання в Дипломатичній школі.

Протягом трирічного навчання на Дипломатичних студіях Л. Сол отримав оцінку *summa cum laude* із п'ятнадцяти екзаменаційних предметів при загальній їхній кількості двадцять [32, с. 667]. Майбутній вчений отримав диплом магістра дипломатичних наук з відзнакою.

Протягом навчання у Львівському університеті Л. Сол вивчив щонайменше 5 іноземних мов [22, с. 650]. Знання мов дало йому змогу досліджувати колізійне право (міжнародне приватне право). Після закінчення університету Л. Сол працював в інституті міжнародного приватного права на посаді наукового співробітника. Керівник інституту, професор міжнародного приватного права був редактором журналу з цієї теми. Основне завдання Л. Сола полягало в підготовці огляду юридичних журналів та монографій з цієї тематики, написаних іноземними мовами [27, с. 926].

Луїс Сол робив огляд Звіту з колізійного права Джозефа Бела, професора Гарвардської школи права. Він вирішив надіслати американському автору копію своїх оглядів праць. Цього листа Л. Сол написав до американського професора 1937 р., де пояснював, що він відобразив свої власні погляди в маленькому есе під назвою «Заплутане міжнародне приватне право» [32, с. 666]. Робота Л. Сола привернула увагу Дж. Бела. Американський професор міжнародного приватного права запросив Л. Сола як свого особистого асистента до Гарвардської школи права [21, с. 623]. Перед початком Другої Світової війни 1939 р. Л. Сол переїхав до США. Він був пасажиром одного з останніх кораблів, що покинув Польщу перед вторгненням туди німецьких військ [24, с. 14].

Отже, Львівський університет слугував місцем формування юридичних знань у провідних юристів-міжнародників світу. Ще зі студентських лав цього навчального закладу Г. Лаутерпахт, Р. Лемкін та Л. Сол вперше ознайомилися з основами міжнародного права. Окрім того, вчителем міжнародного права Р. Лемкіна та Л. Сола була одна особа – проф. Л. Ерліх. Відомий професор кримінального права Ю. Макаревич, який відіграв значну роль у становленні наукової особистості Р. Лемкіна, також викладав свій предмет у трьох зазначених вихованців Львівського університету. Попри здобуття хорошої освіти, майбутні видатні особи зазнавали і поневірянь через расову ознаку: Р. Лемкін та Л. Сол змушені були емігрувати до Сполучених Штатів Америки, а Г. Лаутерпахт переїхав до Великобританії. Очевидно, що різнобічне поєднання здобуття якісної освіти, незважаючи на переслідування і обмеження власних прав, з іншого, стимулювало цих вчених до активної праці в науці та практиці міжнародного права для благополуччя наступних поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії : підручник / В. Г. Буткевич, В. В. Мищик, О. В. Задорожній ; за ред. В. Г. Буткевича. – К. : Либідь, 2002. – 608 с.
2. Буткевич В. Г. Генеза доктрини міжнародної правосуб'єктності індивіда / В. Г. Буткевич // Право України. – 2010. – № 2. – С. 44–54.
3. Державний архів Львівської області (ДАЛО) Фонд (Ф.) 26 Львівський університет ім. Яна Казимира, Опис (Оп) 5, Справа (Спр.) 171. Юзеф Бузек, 241 аркуш (арк.).
4. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 170. Каталог студентів I–IV курсів 1915–1916 рр., 350 арк.
5. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 171. Каталог студентів I–IV курсів 1915–1916 рр., 386 арк.
6. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 172. Каталог студентів I–IV курсів 1916–1917 рр., 316 арк.
7. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 173. Каталог студентів I–IV курсів 1917–1918 рр., 811 арк.
8. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 176. Каталог студентів I–IV курсів 1918–1919 рр., 774 арк.
9. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 178. Каталог студентів I–IV курсів, 550 арк.
10. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 238. Каталог студентів I–IV курсів 1931–1932 рр., 612 арк.
11. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 248. Каталог студентів I–IV курсів 1932–1933 рр., 195 арк.
12. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 250. Каталог студентів I–IV курсів 1932–1933 рр., 630 арк.
13. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 259. Каталог студентів I–IV курсів 1933–1934 рр., 454 арк.
14. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 261. Каталог студентів I–IV курсів 1933–1934 рр., 205 арк.
15. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 269. Каталог студентів I–IV курсів 1934–1935 рр., 304 арк.
16. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 270. Каталог студентів I–IV курсів 1934–1935 рр., 186 арк.
17. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 393. Книга протоколів здачі державних екзаменів 1914–1920 рр., 586 арк.
18. ДАЛО Ф. 26, Оп. 15, Спр. 459. Свідоцтва студентів про здачу екзаменів за повний курс навчання та допуск до докторських екзаменів, 476 арк.
19. ДАЛО. Ф. 26, Оп. 15, Спр. 473. Свідоцтво про залишення студентами університету, 389 арк.
20. *Левицький Т. І.* Основні етапи наукової діяльності Р. Лемкіна у сфері міжнародного права / Т. І. Левицький, М. В. Бем // Міжнародне право ХХІ століття: сучасний стан та перспективи розвитку (до 60-ліття проф. В. М. Репецького) / М. М. Микієвич, М. В. Буроменський, В. В. Гутник [та ін.]; за ред. д.ю.н., проф. М. М. Микієвича. – Львів : Піраміда, 2013. – С. 84–95.
21. *Buergenthal T.* Louis B. Sohn (1914–2006) / T. Buergenthal // *American Journal of International Law.* – 2006. – Vol. 100. – P. 623–626.
22. *Buergenthal T.* A tribune to Louis Sohn / T. Buergenthal // *George Washington International Law Review.* – 2007. – Vol. 39. – P. 649–653.
23. *Cooper J.* Raphael Lemkin and the Struggle for the Genocide Convention / J. Cooper. – Palgrave Macmillan, 2008. – 338 p.
24. *Harold Hongju Koh.* Louis B. Sohn: Present at the Creation / Harold Hongju Koh // *Harvard International Law Journal.* – 2007. – Vol. 48. – P. 13–17.
25. *Kornat M.* Rafał Lemkin's Formative Years and the Beginning of International Career in Inter-war Poland (1918–1939) / M. Kornat // *Rafał Lemkin: A Hero of Humankind* / Edt. Agnieszka Bińczyk-Missala, Sławomir Debski. – Warsaw : The Polish Institute of International Affairs, 2010. – P. 59–73.
26. *Lauterpacht E.* The life of Sir Hersch Lauterpacht / E. Lauterpacht. – New York : Cambridge University Press, 2010. – 505 p.

27. *Pasqualucci Jo M. Louis Sohn: Grandfather of International Human Rights Law in the United States / Jo M. Pasqualucci // Human Rights Quarterly. – 1998. – Vol. 20. – P. 924–944.*
28. *Redzik A. Lwowska szkoła dyplomatyczna. Zarys historii Studium Dyplomatycznego przy Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (1930–1939) / A Redzik // Polski Przegląd Dyplomatyczny. – 2006. – Vol. 33. – № 5. – S. 121–149.*
29. *Redzik A. Wkład Rafała Lemkina w obrady V Konferencji Międzynarodowego Biura Unifikacji Prawa Karnego w Madrycie w 1933 roku // Polska – Hiszpania. Wczoraj i dziś. Studia poświęcone wybranym zagadnieniom z historii i współczesności / Red. Joanna Kudelko, Cezary Taracha. – Lublin, 2012. – S. 219–227.*
30. *Sohn Louis B. Sources of International Law / Louis B. Sohn // Georgia Journal of International Law. – 1995–96. – Vol. 25. – P. 399–406.*
31. *Sands P. The Memory of Justice: The Unexpected Place of Lviv in International Law – A Personal History / P. Sands // Case Western Reserve Journal of International Law. – 2011. – Vol. 43. – P. 739–758.*
32. *Trooboff Peter D. A Tribune to Louis Sohn: some new facts and some lingering mysteries in a remarkable life / Peter D. Trooboff // George Washington International Law Review. – 2007. – Vol. 39. – P. 665 – 673.*
33. *Vrdoljak A. Human Rights and Genocide: The Work of Lauterpacht and Lemkin in Modern International Law / A. Vrdoljak. – The European Journal of International Law. – 2010. – Vol. 20. – № 4. – P. 1163–1194.*

Стаття надійшла до редколегії 15.02.2013

Прийнята до друку 25.02.2013

LVIV UNIVERSITY'S ALUMNI THAT HAVE WON A WORLDWIDE FAME AS INTERNATIONAL LAWYERS

Ihor Zeman

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000, tel. (032) 239-41-99,
e-mail: izeman@ukr.net*

The article discusses the period of obtaining legal education and formation of scientific personality of H. Lauterpacht, R. Lemkin and L. Sohn in Lviv University. The important contribution of the mentioned above researchers to the world science and practice of international law has been underlined. The influence of the obtained at the same university education on their similar scientific views has been proved.

Key words: Hersch Lauterpacht, Raphael Lemkin, Louis Sohn, Lviv University, international law, law faculty, human rights protection.

**ВОСПИТАННИКИ ЛЬВОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА, ЗАСЛУЖИВШИЕ
МИРОВУЮ СЛАВУ ЮРИСТОВ-МЕЖДУНАРОДНИКОВ**

Ігорь Земан

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, Украина, 79000, тел. (032) 239-41-99,
e-mail: izeman@ukr.net*

Рассмотрен период получения юридического образования и формирования научной личности Г. Лаутерпахта, Р. Лемкина и Л. Сона во Львовском университете. Подчеркнут важный вклад упомянутых исследователей в мировую науку и практику международного права. Доказано влияние полученного в одном учебном заведении образования на формирование их похожих научных взглядов.

Ключевые слова: Герш Лаутерпахт, Рафаэль Лэмкин, Луис Сон, Львовский университет, международное право, юридический факультет, защита прав человека.